

**YETKİ SÖZLEŞMESİNİN  
TİCARET HUKUKU PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ  
(YETKİ SÖZLEŞMESİ AÇISINDAN TACİR GİBİ SORUMLU  
OLANLARIN DURUMU VE TACİRLERİN HANGİ İŞLEMLERİ  
İÇİN YETKİ SÖZLEŞMESİ AKDEDEBİLECEĞİ)**

**Hakan BİLGEÇ\***

**ÖZ**

*Türk hukukunda yetki sözleşmesi tacirler ve kamu tüzel kişileri tarafından akdedilebilir. Yetki sözleşmesi açısından tacir sıfatı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre tespit edilir. Türk Ticaret Kanunu'nda tacirler, gerçek kişi tacir ve tüzel kişi tacir olarak ikiye ayrılmıştır. Bir ticari işletmeyi kısmen de olsa kendi adına işleten gerçek kişi, tacir sıfatını kazanmaktadır. Gerçek kişi tacir olabilmek için gerekli unsurların tamamını taşımayan kişiler nezdinde tacir sayılan ve tacir gibi sorumlu olan kavramları gündeme gelebilir. Öğretide, tacir sayılanların yetki sözleşmesi akdedebileceği kabul edilmektedir. Tacir gibi sorumlu olanlar bakımından ise farklı görüşler mevcuttur. Tacir gibi sorumlu olmanın cezalandırıcı yönü dikkate alındığında, tacir gibi sorumlu olanların akdettikleri yetki sözleşmelerinin bazı durumlarda geçerliliğinden söz edilebilmelidir.*

*Öğretide tacirlerin yetki sözleşmesi akdedebilmesi için, hakkında yetki sözleşmesi akdedilecek işlemin, ticari iş niteliğinde olması ya da tacirin ticari işletmesini ilgilendirmesi gerektiği savunulmaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ise tacirlerin hangi durumlarda yetki sözleşmesi akdedebileceklerine ilişkin bir sınırlama mevcut değildir. Tacirler, ticari işletmelerini ilgilendirmeyen işlemleri hakkında da yetki sözleşmesi yapabilmelidir.*

**Anahtar Kelimeler:** Yetki sözleşmesi, tacir, tacir gibi sorumlu olan, ticari iş, ticari işletmeyi ilgilendiren iş

---

\* **Dr. Öğretim Üyesi,** Doğu Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Öğretim Üyesi / GAZİMAĞUSA – KKTC, **e-posta:** hakan.bilgec@emu.edu.tr,  
**ORCID:** 0000-0001-7951-0756.  
**DOI** : 10.34246/ahbvuhfd.979205

**Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih** : 15/03/2021

**Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih:** 02/08/2021

**EVALUATION OF THE JURISDICTION AGREEMENT FROM THE  
COMMERCIAL LAW PERSPECTIVE**

**(THE SITUATION OF RESPONSIBLE SUCH AS MERCHANT IN TERMS OF  
THE JURISDICTION AGREEMENT AND FOR WHICH TRANSACTIONS OF  
MERCHANTS MAY ESTABLISH JURISDICTION AGREEMENT)**

**ABSTRACT**

*Merchants and the public legal entities are only those who may be allowed to establish jurisdiction agreement in Turkish Legal System. The title of merchant in terms of jurisdiction agreement is determined according to the provisions of the Turkish Commercial Code. In the Turkish Commercial Code, merchants are divided into two as natural person merchants and legal person merchants. A natural person who even partially operates a commercial enterprise on his/her own behalf acquires the title of merchant. Concepts that are considered as merchants and responsible such as merchants may come to the fore in terms of people who do not have all the necessary elements to become a natural person merchant. In the doctrine, it is accepted that those who are considered to be merchants can establish an jurisdiction agreement. There are different opinions in terms of those responsible such as merchant. Considering the punitive aspect of being responsible such as merchant, it should be possible to mention the validity of the jurisdiction agreements established by those responsible such as merchant in some cases.*

*In the doctrine, it is also argued that in order for merchants to establish jurisdiction agreement, the transaction to be entered into a jurisdiction agreement must be a commercial business or be related to the commercial enterprise of the merchant. In the Law on Civil Procedure, there is no restrictions on which cases merchants can establish jurisdiction agreement. Merchants shall also be able to establish jurisdiction agreement on transactions that do not concern their commercial enterprise.*

**Keywords:** *Jurisdiction Agreement, Merchant, responsible such as merchant, commercial business, business related to commercial enterprise*

## **GİRİŞ**

Yetki sözleşmeleri ticaret hukuku ile medeni usul hukukunun bağlantılı olduğu noktalardandır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 17. maddesi ile tacirler veya kamu tüzel kişilerinin aralarında doğmuş veya doğabilecek bir uyumsuzluk hakkında, bir veya birden fazla mahkemeyi yetkili kılabilecekleri düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile yetki sözleşmesi akdedebilecek taraflar

önemli ölçüde sınırlanmıştır. Yetki sözleşmesinin her iki tarafının tacir, her iki tarafının kamu tüzel kişisi yahut bir tarafın tacir bir tarafın kamu tüzel kişisi olması gerekir. Tarafları bakımından sayılan ihtimallerin dışında kalan bir yetki sözleşmesinin geçerliliğinden bahsedilemeyecektir.

Tacirler, Türk Ticaret Kanunu'nda gerçek kişi tacir ve tüzel kişi tacir olarak ikiye ayrılarak tanımlanmıştır. Tüzel kişi tacirlerin tespitinde sınırlı sayı ilkesinden hareket edilmiş, gerçek kişi tacir sıfatı ise unsurlar üzerinden belirlenmiştir. Gerçek kişi tacir olabilmek için Kanun'da aranan unsurların tamamını taşımayan gerçek kişilerin şahsında tacir sayılan ve tacir gibi sorumlu olan kavramları gündeme gelebilmektedir. Tacir sayılanların yetki sözleşmesinin tarafları bakımından getirilen sınırlama kapsamında yer aldıkları, başka bir deyişle yetki sözleşmesi akdedebilecekleri kabul edilmektedir. Buna karşın, öğretide çoğunluk görüşü tacir gibi sorumlu olanların yetki sözleşmesi akdedemeyecekleri yönündedir.

Tacirlerin hangi uyumsuzluklara ilişkin yetki sözleşmesi akdedebilecekleri de öğretide tartışma konusudur. Tüzel kişi tacirlerin adi iş sahası olmadığından, söz konusu tartışma gerçek kişi tacir ekseninde yaşanmaktadır. Konuya ilişkin ileri sürülen görüşler üç kategoride toplanabilir. İlki, gerçek kişi tacirin sadece ticari işlerinde yetki sözleşmesi akdedebileceğidir. İkinci görüş ise tacirin yalnızca ticari işletmesi ile ilgili konulara ilişkin yetki sözleşmesi akdedebileceği şeklindedir. Bu noktada belirtmek gerekir ki, bazı yazarlar yetki sözleşmesi açısından ticari iş ve ticari işletmeyi ilgilendiren iş kavramlarını eş anlamlı olarak kullanmıştır. Oysa, ticari iş kavramı, ticari işletmeyi ilgilendiren iş kavramından daha geniş kapsamlıdır. Nihayet üçüncü görüş ise tacirin her türlü işi için yetki sözleşmesi yapabileceğini kabul etmektedir.

Çalışmamızın ilk bölümünde yetki sözleşmesine ilişkin genel açıklamalar üzerinde durulacak ve kanun koyucunun yetki sözleşmesinin tarafları bakımından getirdiği sınırlama tartışılacaktır. İkinci bölümde ise tacir sayılan ve tacir gibi sorumlu olan kavramlarının farklılığı ortaya konularak tacir gibi sorumlu olanların yetki sözleşmesinin tarafı olup olamayacağı konusu incelenecektir. Nihayet, üçüncü bölümde ticari iş ve ticari işletmeyi ilgilendiren iş kavramları açıklanarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 17. maddesindeki düzenleme ışığında tacirlerin hangi uyumsuzluklara ilişkin yetki sözleşmesi yapabileceği konusundaki görüşümüz ortaya konulacaktır.

## I. YETKİ SÖZLEŞMESİ

### A. Kavram

Yetki sözleşmesi, bir hukuki ilişkiden doğmuş ya da ileride doğabilecek

uyuşmazlıklarla ilgili açılacak davalarda, davanın görüleceği mahkemenin belirlenmesi amacıyla yapılan sözleşmedir<sup>1</sup>. Yetki sözleşmesi ile, kanunen yetkili konumda bulunan mahkemelerin yanı sıra diğer mahkemelerin de yetkilendirilmesi (münhasır olmayan yetki sözleşmesi) olanaklı olduğu gibi, kanunen yetkili konumda bulunan mahkemelerin yetkisi ortadan kaldırılıp sadece sözleşmede kararlaştırılan mahkeme/mahkemelerin yetkili kılınması (münhasır yetki sözleşmesi) da mümkündür. Hukuk Muhakemeleri Kanunu uyarınca, akdedilen yetki sözleşmesinde belirtilen mahkemeler yanında kanunen yetkili konumda bulunan mahkemelerin de yetkilerinin devam edebilmesi için bu hususun yetki sözleşmesinde belirtilmiş olması gerekir (HMK m. 17/I, c. 2)<sup>2</sup>. Yetki sözleşmesine ilişkin hükümler icra-iffâs takiplerinde de uygulanır (İİK m. 50).

Yetki sözleşmesi, ilgili olduğu hukuki ilişkiden bağımsız bir sözleşme şeklinde akdedilebileceği gibi, sözleşmenin içinde bir kayıt olarak da yer alabilir. Bu kayıtlar yetki kaydı olarak adlandırılmaktadır. Uygulamada genellikle bağımsız bir yetki sözleşmesi akdetmek yerine, yetki kaydının tercih edildiği gözlemlenmektedir. Yetki sözleşmesi ile yetki kaydı arasında hukuki

<sup>1</sup> Yetki sözleşmesi tanımları için bkz. Baki Kuru, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, 2018, s. 71; Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz/Emel Hanağası, Medenî Usul Hukuku, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, 2019, s. 228; Hakan Pekcanitez/ Muhammet Özekes/Mine Akkan/Hülya Taş Korkmaz, Medenî Usul Hukuku, C. I, 15. Baskı, On İki Levha Yayınları, 2017, s. 304; Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Muhammet Özekes, Medenî Usul Hukuku, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, 2019, s. 78; Şanal Görgün/Levent Börü/Barış Toraman/Mehmet Kodakoğlu, Medenî Usul Hukuku, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, s. 176; Süha Tanrıver, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Bağlamında Akdedilen Yetki Sözleşmeleri Üzerine Bazı Düşünceler”, 2014, 16(Özel Sayı), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, s. 459; İbrahim Aşık, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Yetki Sözleşmesi”, 2011, 97, TBB Dergisi, s. 12; Oruç Hami Şener, Ticari Uyuşmazlıklarda Ticaret Mahkemelerinin Görev Alanı ve Yetki Sözleşmesi, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 244; Nur Bolayır, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Yetki Sözleşmeleri”, 2011, 85(5), İstanbul Barosu Dergisi, s. 131; Ozan Can, “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Yetki Sözleşmesinin Tarafı Olarak Tacir”, 2012, 28(3), BATİDER, s. 239; Dilek Karademir Aydemir, Medenî Usul Hukukunda Mahkemelerin Yetkisi, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019, s. 42.

<sup>2</sup> Kanunen yetkili konumda bulunan mahkemelerin yetkisinin devamı iradesinin açıkça belirtilmese de yetki sözleşmesinin içeriğinden anlaşılabilirdiği hallerde de bu mahkemelerin yetkilerinin devam edeceği hakkında bkz. Bilge Umar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin Yayınları, 2014, s. 67; Ali Cem Budak, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Yetki Sözleşmeleri”, 2012, 8(21), MİHDER, s. 5; Karademir Aydemir, s. 47. Krş. Söz konusu iradenin açıkça belirtilmesi gerektiği yönünde bkz. Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 232; Süha Tanrıver, Medenî Usul Hukuku, C. I, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, 2018, s. 255. Bu yönde bkz. 3. HD., 30.10.2019, E. 2018/3072, K. 2019/8546 (Şener, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 255-257).

nitelik bakımından herhangi bir farklılık yoktur<sup>3</sup>. Bu nedenle çalışmamız kapsamında yetki sözleşmesi ifadesini yetki kaydını da kapsayacak şekilde kullanacağız.

## B. Hukuki Niteliği

Yetki sözleşmesinin hukuki niteliğinin tespiti, sözleşmeye uygulanacak kuralların tespiti bakımından önemlidir. Öğretide, yetki sözleşmesinin hukuki niteliği konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Görüşlerden ilki, yetki sözleşmesinin maddi hukuk karakterli bir sözleşme, başka bir ifade ile özel hukuk işlemi olduğu yönündedir. Bu görüş uyarınca Türk Borçlar Kanunu hükümleri yetki sözleşmeleri bakımından da uygulama alanı bulur<sup>4</sup>. Diğer görüş, yetki sözleşmesini hukuki niteliği itibariyle maddi hukuk sözleşmesi, geçerliliği bakımından ise bir usul işlemi olarak nitelemektedir<sup>5</sup>.

Bizim de katıldığımız görüşe göre ise, yetki sözleşmesi taraflar arasındaki maddi hukuk ilişkisine etkili olmadığından hukuki niteliği itibariyle bir usul hukuku işlemidir<sup>6</sup>. Yetki sözleşmesinin usul hukuku işlemi olması, Türk Borçlar Kanunu hükümlerinin yetki sözleşmesine uygulanmasını engellemez. Yetki sözleşmesinin kuruluşu, geçerliliği, irade sakatlıkları gibi konularda Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulama alanı bulur<sup>7</sup>. Türk Borçlar Kanunu hükümlerinin yetki sözleşmeleri hakkında uygulanması da, bu sözleşmelerin maddi hukuk sözleşmesi olduğu anlamına gelmez<sup>8</sup>.

Kambiyo senetlerinde borcun tamamen veya kısmen ödenmemesi halinde, senet hamilinin neredeki icra dairesine başvurabileceği veya senetle

---

<sup>3</sup> Kuru, s. 72; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 229; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 253; Şener, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 245-246; Derya Belgin Güneş, “Yetki Sözleşmeleri”, 2012, 86(5), İstanbul Barosu Dergisi, s. 205-206.

<sup>4</sup> Saim Üstündağ, “Medeni Usul Hukukunda Salahiyet Anlaşmaları”, Makaleler – İctihat Tahlilleri ve Çeviriler, Adalet Yayınevi, 2010, s. 16; İlhan E. Postacıoğlu, Medeni Usul Hukuku Dersleri, Sulhi Garan Matbaası, 1975, s. 160, dn. 13.

<sup>5</sup> Turgut Kalpsüz, “Salahiyet Mukavelesi”, 1956, 1, Jurisdictio Kazai İctihatlar, s. 49.

<sup>6</sup> Kuru, s. 71; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 229; Pekcanitez/Akkan, s. 304-305; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 78; Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu, s. 180; Aşık, s. 20; Tanrıver, Yetki Sözleşmesi, s. 459; Budak, s. 17-18; Şener, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 244; Bolayır, s. 146-147; Belgin Güneş, s. 199; Nilüfer Boran Güneysu, “Bir Karar Işığında Yetki Sözleşmesine Bakış”, 2014, 16(Özel Sayı), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, s. 1072; Karademir Aydemir, s. 42.

<sup>7</sup> Tanrıver, Yetki Sözleşmesi, s. 459-460; Aşık, s. 20-21.

<sup>8</sup> Aşık, s. 20.

ilgili uyuşmazlık halinde neredeki mahkemelerin yetkili olacağına ilişkin konulan kayıtlar da geçerlidir. Yalnız, kambiyo senetlerinde yer alan yetki kayıtları hukuki niteliği itibarıyla sözleşme değil, tek taraflı irade beyanıdır<sup>9</sup>.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, bir sözleşmeden doğan edimin kambiyo senedi aracılığı ile ifa edilmesi halinde, sözleşmede yer alan yetki kaydının kambiyo senetlerine özgü takip yollarında uygulanamayacağına hükmetmiştir<sup>10</sup>. Dolayısıyla taraflar, kambiyo senetleri ile ilgili uyuşmazlıklarda yetkili icra dairesini yahut mahkemeyi belirlemek istiyorlarsa bunu doğrudan kambiyo senedi üzerinde yer alacak yetki kaydı ile gerçekleştirmelidir. Bu durum kambiyo senetlerinin mücerretliği ilkesinin sonucudur. Öte yandan, kambiyo senedinde yer alan yetki kaydı sadece kambiyo senedi için geçerli olup, kambiyo senedinin düzenlenmesine neden olan temel ilişkiye ilişkin diğer uyuşmazlıklar için herhangi bir etki doğurmaz<sup>11</sup>.

### C. Geçerlilik Koşulları

Hukukumuzda geçerli olan sözleşme özgürlüğü ilkesi uyarınca kişiler kural olarak diledikleri alanda sözleşme yapma serbestisine sahiptir. Sözleşme özgürlüğünün uzantısı niteliğinde olan şekil özgürlüğü de sözleşmelerin geçerliliğinin herhangi bir şekle tabi olmamasını ifade eder. Medenî usul hukukunda sözleşme özgürlüğü ön planda değildir<sup>12</sup>. Bununla birlikte, taraflara sınırlı konularda tasarrufta bulunma imkanı da tanınmıştır. Bu sınırlı konulardan birisini de yetki sözleşmeleri oluşturmaktadır<sup>13</sup>. Sözleşme özgürlüğü, T.C. Anayasası'nın 48. maddesinde düzenlenen bir temel hak

<sup>9</sup> Celal Göle, "Kambiyo Senetlerinde Yetki Kaydı", Prof. Dr. Ramazan Arslan'a Armağan, C. I, Yetkin Yayınları, 2015, s. 878.

<sup>10</sup> HGK, 02.04.2019, E. 2017/12-741, K. 2019/382 (Kazancı İçtihat Bankası – Erişim Tarihi: 01.03.2021). Söz konusu karar hakkında, alacaklı vekili tarafından karar düzeltme yoluna başvurulmuştur. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu yaptığı inceleme sonucunda karar düzeltme istemini reddetmiştir. HGK, 21.01.2020, E. 2019/651, K. 2020/38 (Kazancı İçtihat Bankası – Erişim Tarihi: 01.03.2021).

<sup>11</sup> Şener, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 246-247.

<sup>12</sup> Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu, s. 180. Medeni usul hukukunda sözleşme özgürlüğü ilkesinin geçerli olmadığı görüşü için bkz. Ejder Yılmaz, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C. I, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, 2017, s. 471.

<sup>13</sup> Yetki sözleşmesinin sözleşme serbestisi ilkesinin medeni usul hukukundaki görünümü niteliğinde olduğu yönünde bkz. Bolayır, s. 146-147. HMK ile yetki sözleşmesinin tarafları bakımından getirilen sınırlamanın sözleşme serbestisine aykırı olduğu yönünde bkz. Necati Aksoyoğlu, "Görev ve Yetki, Hakim Davaya Bakmaktan Yasak Olması ve Reddi, Hakim Hukuki Sorumluluğu", Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı'nın Getirdiği Yenilikler ve Bu Yeniliklerin Değerlendirilmesi, İstanbul Barosu Yayınları, 2008, s. 82.

niteliğinde olduğundan, bu özgürlüğe yönelik sınırlamaların kanun ile yapılması gerekmektedir (AY m. 13). Belirtilen kurala uygun olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yetki sözleşmelerinin tarafları ve konusu bakımından sözleşme özgürlüğüne önemli sınırlamalar getirilmiştir<sup>14</sup>. Öte yandan, yetki sözleşmeleri için şekil özgürlüğü ilkesinden de ayrılmıştır. Aşağıda belirtilen geçerlilik koşulları emredici nitelikli usul kuralları ile belirlendiğinden, bu koşullara uygun olmayan yetki sözleşmeleri hükümsüzdür<sup>15</sup>.

### 1. Tarafların Sıfatı

Hukuk Muhakemeleri Kanunu uyarınca yetki sözleşmeleri “tacirler veya kamu tüzel kişileri” arasında akdedilebilir (HMK m. 17). Bu düzenleme kapsamında yetki sözleşmesinin her iki tarafı tacir<sup>16</sup>, her iki tarafı kamu tüzel kişisi, bir tarafı tacir bir tarafı ise kamu tüzel kişisi olabilir<sup>17</sup>. Düzenlemenin karşıt anlamından, sayılanlar dışında kalan kişilerin akdettikleri yetki sözleşmelerinin geçerli olmadığı anlamı çıkmaktadır.

Sadece tacirler veya kamu tüzel kişileri arasında yetki sözleşmesi akdedilmesine olanak sağlanmasının nedeni olarak usul hukukunun “sosyal yönü güçsüz olan kişilerin yargılama sırasında korumayı gerektirmesi” gösterilmiştir<sup>18</sup>. Bu düşünce ile yetki sözleşmesi konusunda tacirler ile kamu tüzel kişileri diğer kişilerden ayırt edilmişlerdir<sup>19</sup>. Tacirler ve kamu tüzel kişilerinin birbirleri ile ve kendi aralarında yetki sözleşmesi yapabilmesine olanak sağlanmasının nedeni bunların kendi aralarında eşit konumda olduğu

---

<sup>14</sup> Abdürrahim Karşlı, Medenî Muhakeme Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Alternatif Yayınları, 2012, s. 277-278; Şener, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 262; Boran Güneysu, s. 1074; Karademir Aydemir, s. 44.

<sup>15</sup> Tanrıver, Medenî Usûl, s. 253. Krş. Budak, bu durumda modern hükümsüzlük teorisinin uygulanması gerektiğini belirtmektedir. Buna göre taraflardan yalnızca birinin tacir veya kamu tüzel kişisi olduğu yetki sözleşmelerinde, tacir veya kamu tüzel kişisi olmayan taraf yetki sözleşmesinin geçersizliğini ileri sürebilecek; tacir veya kamu tüzel kişisi olan taraf ise geçersizliği ileri süremeyecektir. Budak, s. 11.

<sup>16</sup> Yetki sözleşmesi açısından tacir kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Can, s. 247 vd.

<sup>17</sup> Tanrıver, Medenî Usûl, s. 248; Ali Cem Budak/Varol Karaaslan, Medenî Usul Hukuku, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2018, s. 55.

<sup>18</sup> Bkz. HMK Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/574), TBMM Dönem: 23, Yasama Yılı: 3, Sıra Sayısı: 393, s. 5 (<https://kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamaları/Kanunlasan/2011Yili/kanmetni/6100ss.pdf> - Erişim Tarihi: 01.03.2021).

<sup>19</sup> Ticaret şirketi ortakların yetki sözleşmesi tarafları kapsamında yer almamasına yönelik eleştiri için bkz. Budak, s. 8-9.

varsayımıdır<sup>20</sup>. Buna karşılık kanun koyucu, tacirler ve kamu tüzel kişilerinin, diğer kişilere karşı güçlü olduğu düşüncesi ile kendileri dışındaki kişilerle yetki sözleşmesi yapmalarına olanak sağlamamıştır<sup>21</sup>. Öte yandan, tacirler ve kamu tüzel kişileri dışında kalan kişilerin kendi aralarında yetki sözleşmesi akdetmelerine de izin verilmemiştir. İkinci durum, taraflara ilişkin getirilen sınırlamanın güçsüz olanı koruma amacı karşısında da sorgulanmaya açıktır.

Yetki sözleşmesinin tarafları bakımından getirilen sınırlama tartışmaya açıktır. Kamu tüzel kişilerinin kamu otoritesinden yararlanmaları nedeniyle güce sahip olduklarından söz edilebilir. Buna karşılık kamu tüzel kişisi ile tacir arasında akdedilecek bir sözleşmede tarafların genellikle eşit konumda olmadığı ileri sürülebilir<sup>22</sup>. Daha da önemlisi tacirleri kendi aralarında eşit konumda kabul etmek de olanaklı değildir<sup>23</sup>. Piyasa koşulları gözetildiğinde ekonomik açıdan hakim konumda olan tacirlerin, küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri işleten tacirlerle eşit konumda olduğundan söz edilemez<sup>24</sup>. Örneğin, pandemi süreci ile birlikte ülkemizde de yaygınlaşan elektronik ticarete aracı konumunda bulunan internet siteleri üzerinden satış gerçekleştiren tacirlerin, bu siteleri işleten tacirler tarafından hazırlanan matbu sözleşmeler üzerinde söz haklarının olmadığı bilinen bir gerçek olup, bu örneklerin çoğaltılması mümkündür.

Öğretide, her iki tarafın tacir olduğu bir hukuki ilişkide, tacirlerden birinin diğerine göre üstün olması halinde zayıf olan tacirin basiretli bir iş insanı gibi davranma yükümlülüğünün (TTK m. 18/II) sonucu olarak yetki sözleşmesinin sonuçlarını önceden öngörebileceği belirtilmektedir<sup>25</sup>. Lakin, tacirin basiretli

<sup>20</sup> HMK m. 17 Gerekeçe. Bu varsayım Yargıtay kararlarına da yansımaktadır: “*Tacirler veya kamu tüzel kişileri, kendi aralarındaki hukuki ilişkilerde hukuken eşit konumda sayılabilirler.*” 12. HD., 03.03.2016, E. 2015/28418, K. 2016/6128 (lexpera.com.tr – Erişim Tarihi: 01.03.2021).

<sup>21</sup> Bu tercihle yetki sözleşmesinin, güçlü olan tarafın güçsüz olan tarafa dayattığı bir baskı aracı olmaktan çıkarıldığı yönünde bkz. Bolayır, s. 133. Tacirler ve kamu tüzel kişileri dışında kalan kişilerin her zaman sosyal ve ekonomik açıdan korunmaya muhtaç olmadıklarına; kanun koyucunun zayıf tarafı koruma düşüncesiyle hareket ederken aşırıya gittiğine ilişkin bkz. Budak, s. 9 ve 23.

<sup>22</sup> *Can*, kamu tüzel kişileri ile tacirlerin eşit konumda bulunduğu iddiasını gerçekten uzak bir olgu olarak değerlendirmektedir. *Can*, s. 246. Ayrıca bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. *Can*, s. 244-247.

<sup>23</sup> Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu, s. 177.

<sup>24</sup> Bu yönde bkz. *Can*, s. 242-243.

<sup>25</sup> Deniz Meraklı Yayla, “Yabancılaşma Unsuru Taşıyan Uyuşmazlıklarda Yetki Sözleşmesinin Tarafları ve HMK Madde 17 Kapsamındaki Yetki Sözleşmesinin Üçüncü Kişilere Teşmili”,



bir iş insanı gibi davranma yükümlülüğü ticari işletmesi ile ilgili işlemlerle sınırlı olup, gerçek kişi tacirin ticari işletmesini ilgilendirmeyen işleri bakımından basiretli bir iş insanı gibi davranma yükümlülüğü yoktur. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda tacirlerin akdedebilecekleri yetki sözleşmeleri ticari işletmelerini ilgilendiren işlemleri ile sınırlı tutulmamıştır<sup>26</sup>. Bu nedenle, yetki sözleşmesinin tacirin basiretli bir iş insanı gibi davranma yükümlülüğü ile bağlantılandırılması isabetli değildir<sup>27</sup>.

Zorunlu dava arkadaşlığının varlığı halinde yetki sözleşmesinin geçerli olabilmesi için dava arkadaşlarının tamamının tacir veya kamu tüzel kişisi olması gerekir. İhtiyari dava arkadaşlığında ise, yetki sözleşmesi tacir veya kamu tüzel kişisi olan dava arkadaşı için geçerli, bu sıfatları haiz olmayan dava arkadaşı için geçersiz olur<sup>28</sup>.

Yetki sözleşmesinin geçerliliği açısından, sözleşmenin akdedildiği anda tarafların tacir veya kamu tüzel kişisi sıfatına sahip olmaları aranır. Yetki sözleşmesi akdedildikten sonra tacir sıfatının kaybı halinde yetki sözleşmesi geçersiz olmayacağı gibi, yetki sözleşmesi akdedildikten sonra tacir sıfatının kazanılması da sözleşmeyi geçerli hale getirmeyecektir<sup>29</sup>. Yetki sözleşmesi, tacir sıfatını haiz olup olmadığına bakılmaksızın tacirin haleflerini de bağlar<sup>30</sup>.

Yetki sözleşmesinin taraflarından birinin kefil bakımından da geçerli olabilmesi için kefilin yetki sözleşmesi akdetmeye yetkili kişilerden olması gerekir. Başka bir deyişle, kefil tacir ya da kamu tüzel kişisi olmadıkça yetki

---

2014, 16(Özel Sayı), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, s. 1996-1997.

<sup>26</sup> Bu konuda bkz. III-E Başlığı.

<sup>27</sup> Krş. *Meraklı Yayla*, bir hukuki ilişkiyi oluşturan tacirlerden birinin diğer taraftan üstün olduğu durumlarda tacirlerin basiretli davranma zorunluluğu nedeniyle yaptıkları yetki sözleşmesinin sonuçlarını öngörebileceklerinden hareket etmektedir. Bkz. *Meraklı Yayla*, s. 1996-1997.

<sup>28</sup> Budak, s. 19-20; Tanrıver, *Medenî Usûl*, s. 251; Karşlı, s. 282; Karademir Aydemir, s. 46.

<sup>29</sup> Aşık, s. 26; Şener, *Görev ve Yetki Sözleşmesi*, s. 263-264; Can, s. 248. Krş. Davanın açıldığı anda tarafların tacir veya kamu tüzel kişisi sıfatını taşımaya devam etmesi gerektiği yönünde bkz. Abdürrahim Karşlı/Evren Koç/Cengiz Serhat, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Problemler Konular, Alternatif Yayınları*, 2014, s. 36; Belgin Güneş, s. 216-217.

<sup>30</sup> Kuru, s. 73; Arslan/Yılmaz/Taşpınar *Ayvaz/Hanağası*, s. 232; Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu, s. 179; Tanrıver, *Medenî Usûl*, s. 257; Aşık, s. 42; Şener, *Görev ve Yetki Sözleşmesi*, s. 295-296. Krş. Pekcanitez/Akkan, s. 307; Karşlı, s. 281; Bolayır, s. 134; Karademir Aydemir, s. 47; Belgin Güneş, s. 217; *Meraklı Yayla*, s. 2001.

sözleşmesi ile bağlı sayılmamalıdır<sup>31</sup>.

Kambiyo senetlerinde yer alan yetki kaydının da geçerli olabilmesi için düzenleyen ile lehtarın tacir veya kamu tüzel kişisi olmaları gerekir<sup>32</sup>. Senedin devri halinde yetki sözleşmesinin akıbeti ise senedin devir türüne göre belirlenmelidir. Nama yazılı olarak düzenlenen kambiyo senetleri alacağın devri yoluyla devredileceğinden, düzenleyen ile lehtarın tacir veya kamu tüzel kişisi olması koşuluyla yetki kaydı keşideci ile senedin son hamili arasında da geçerli kabul edilmelidir. Buna karşılık, emre veya hamiline yazılı senetlerin devri halinde ise senet üzerindeki yetki kaydının tacir veya kamu tüzel kişisi olmaları kaydıyla sadece keşideci ile lehtar arasında geçerli olacağı belirtilmektedir<sup>33</sup>. Başka bir ifade ile söz konusu kayıt senedi devralan kişiler açısından hüküm doğurmazdır.

Emre yazılı kambiyo senetlerinde yetki kaydının cirantalar tarafından konulması halinde ise kayıt, kaydı koyan ciranta ile kendisinden sonra gelen hamil için bağlayıcı olur<sup>34</sup>. Her durumda, senedin tacir veya kamu tüzel kişisi sıfatını taşımayan bir kişiye devri halinde ise yetki kaydı bu kişi bakımından

<sup>31</sup> Yılmaz, s. 479; Aşık, s. 45; Bolayır, s. 135. Bu konuda Yargıtay'ın farklı kararları bulunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. III-D Başlığı. *Ayan ve Şener*, yetki sözleşmesinin kefil için geçerli olup olmayacağını tespitinde, kefalet sözleşmesinde yetki sözleşmesine ilişkin hüküm bulunup bulunmadığının dikkate alınması gerektiğini belirtmektedirler. Bkz. *Ayan*, s. 684; *Şener*, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 301.

<sup>32</sup> *Şener*, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 274; Bolayır, s. 133; Belgin Güneş, s. 218; Meraklı Yayla, s. 2002. Krş. *Budak*, kambiyo senetlerinde yer alan yetki kaydının geçerliliği bakımından düzenleyenin tacir veya kamu tüzel kişisi olmasının önemli olmadığı, yetki kaydının geçerliliğinin icra takibi veya dava açıldığı zamanda tarafların sıfatına göre belirlenmesi gerektiği görüşündedir. *Budak*, s. 4.

<sup>33</sup> Göle, s. 879. Krş. *Ciro* ile senedi devralanların tacir veya kamu tüzel kişisi olmasalar da yetki sözleşmesinin onları da bağlayacağı yönünde bkz. *Şener*, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 274. Öte yandan, *Belgin Güneş*, kambiyo senetlerinin ciro edilmesi halinde, senette yer alan yetki kaydının HMK m. 17'deki koşulları taşımaları kaydıyla *cirantaları* da bağlayacağını belirtmektedir. *Yazar*, kambiyo senedinin alacağın devri ya da zilyetliğin devri yoluyla devri halinde yetki kaydının akıbetine ilişkin ise herhangi bir değerlendirme yapmamıştır. Bkz. Belgin Güneş, s. 217-218. *Yazarın* kullandığı *ciranta* ifadesinin *senedi ciro yoluyla devralan kişi* olarak anlaşılması gerektiği düşüncesindeyiz. Zira, kopma yapmayan bir ciro zincirinde ilk ciranta her zaman lehtar olmak zorundadır ve yetki kaydının lehtar için geçerliliği bakımından senedin ciro edilip edilmemesinin önemi yoktur. "*Kambiyo senedinde keşideci ve lehtar tacir veya kamu tüzel kişisi değilse konulmuş yetki kaydı baştan itibaren sonuç doğurmaz. Daha sonra senedi elinde bulunduran cirantalar, tacir veya kamu tüzel kişisi olsalar dahi, senette baştan geçerli bir kayıt bulunmadığından yetki sözleşmesine de taraf olamazlar.*" (Belgin Güneş, s. 218) ifadeleri de lehtarın cirantalardan ayrı tutulduğuna işaret etmektedir.

<sup>34</sup> Göle, s. 880.

hüküm ifade etmeyecektir<sup>35</sup>.

Kıymetli Evrak Hukuku'na özgü bir teminat modeli olan aval kapsamında, avalist, tacir veya kamu tüzel kişisi sıfatını haiz olmasa da kambiyo senedinde yer alan ve yukarıdaki açıklamalar uyarınca geçerli olan yetki kaydı ile bağlıdır. Zira avalist, kimin lehine taahhüt altına girmişse aynen onun gibi sorumludur (TTK m. 701/I)<sup>36</sup>.

Karşılaştırmalı hukukta yetki sözleşmesinin tarafları bakımından getirilen benzer sınırlamalar mevcut olduğu gibi, bu tür sınırlamaların benimsenmediği sistemler de gözlemlenmektedir.

Alman Medeni Usul Kanunu'nda 1974 yılında yapılan değişiklikle yetki sözleşmesinin sadece tacirler<sup>37</sup>, kamu tüzel kişileri ve kamusal nitelikli fonlar tarafından akdedebileceği düzenlenmiştir (ZPO §38/I). Bu değişikliğin gerekçesinin, iş deneyimi olmayan kişiler ile tüketicilerin tacirler karşısında korunma ihtiyacı olduğu belirtilmektedir<sup>38</sup>. Yetki sözleşmesi akdedildiği anda tarafların sayılan sıfatlardan birini taşıması gerekir. Bu sıfatların sonradan kazanılması yetki sözleşmesini geçerli hale getirmez<sup>39</sup>. Yalnız, Türk hukukundan farklı olarak Alman hukukunda tacirler, kamu tüzel kişileri ve kamusal nitelikli fonlar dışında kalan kişilerin yetki sözleşmesi akdedebilmeleri tamamen engellenmemiş, tarafların birisi için yurt içinde genel yetkili bir mahkemenin bulunmaması, yetki sözleşmesinin uyuşmazlığın ortaya çıkmasından sonra yapılması, davalının mutad meskenini yahut ikametgahını Alman Medeni Usul Kanunu'nun yetki alanı dışına taşıması hallerinde bu kişilerin de yetki sözleşmesi akdedebilmelerine olanak sağlanmıştır (ZPO §38/I-II)<sup>40</sup>. Alman hukukunun Türk hukukundan ayrıldığı noktalardan bir diğeri, tacirler arasında akdedilecek yetki sözleşmesinin geçerliliğinin şekle tabi olmamasıdır<sup>41</sup>.

---

<sup>35</sup> Göle, s. 881.

<sup>36</sup> Şener, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 307. Bu konuya ilişkin farklı yönde Yargıtay kararları bulunmaktadır. Bkz. III-D Başlığı.

<sup>37</sup> Tacir sıfatı ticaret hukuku kurallarına göre tespit edilecektir. Friedrich Stein/Martin Jonas/Reinhard Bork, Kommentar zur Zivilprozessordnung, Teil I, 23. Auflage, Mohr Siebeck Verlag, 2014, § 38 Rn. 10; Reinhard Patzina, Münchener Kommentar Zivilprozessordnung, Teil I, 6. Auflage, Verlag C. H. Beck, 2020, § 38 Rn. 1.

<sup>38</sup> Stein/Jonas/Bork, § 38 Rn. 10; MüKoZPO/Patzina, § 38 Rn. 1.

<sup>39</sup> Stein/Jonas/Bork ZPO § 38 Rn. 17; Hans-Joachim Musielak/Wolfgang Voit/Christian Heinrich, Zivilprozessordnung Kommentar, 17. Auflage, Verlag Franz Vahlen, 2020, Rn. 11.

<sup>40</sup> Aşık, s. 24-25.

<sup>41</sup> Bu konuda bkz. Heinz-Dieter Assmann/Rolf A. Schütze/Petra Buck-Heeb, Handbuch des

Fransız Medeni Usul Kanunu'nda yalnızca tacirlerin yetki sözleşmesi yapmasına olanak sağlanmıştır. Bu düzenlemenin amacının da tüketicileri korumak olduğu belirtilmektedir. Tacir olmayan kişilerin kendi aralarında yetki sözleşmesi akdetmelerine izin verilmemiştir<sup>42</sup>.

İngiliz hukukunda yetki sözleşmesinin tek sınırı olarak kamu düzeni gösterilmiş, taraflar bakımından subjektif bir sınırlama getirilmemiştir<sup>43</sup>.

İsviçre Medeni Usul Kanunu'nda da yetki sözleşmesinin tarafları bakımından bir sınırlama olmamakla birlikte (SZPO §17/I), sosyal ve ekonomik açıdan zayıf olanı güçlüye karşı koruma düşüncesi ile bir takım özel düzenlemeler öngörülmüştür<sup>44</sup>.

Hukukumuzda Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi iç hukukun yetki kurallarıyla belirleneceğinden (MÖHUK m. 40), yabancı unsuru taşıyan ve Türk mahkemelerini yetkili kılan yetki sözleşmelerinin geçerli olabilmesi için taraflarının tacir veya kamu tüzel kişisi olması gerekmektedir<sup>45</sup>. Buna karşın, yabancı unsuru taşıyan ve yabancı mahkemeleri münhasır olmayacak şekilde yetkili kılan yetki sözleşmelerinin tarafları bakımından böyle bir sınırlama mevcut değildir (MÖHUK m. 47). Bu tür anlaşmaların geçerliliği yetki sözleşmesiyle yetkilendirilen mahkemenin bulunduğu devletin kurallarına göre tespit edilir<sup>46</sup>.

## 2. Konu

Yetki sözleşmesi akdedebilecek kişilerin tüm konularda yetki sözleşmesi yapması olanaklı değildir. Öncelikle taraflar, serbestçe tasarruf edemeyecekleri

Kapitalanlagerechts, 5. Auflage, Verlag C. H. Beck, 2020, Rn. 42-43; MüKoZPO/Patzina, § 38 Rn. 21.

<sup>42</sup> Bolayır, s. 132, dn. 3.

<sup>43</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz. Adrian Briggs, Agreements on Jurisdiction and Choice of Law, Oxford University Press, 2008, s. 25.

<sup>44</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz. Budak, s. 9-10.

<sup>45</sup> Aysel Çelikel/Bahadır Erdem, Milletlerarası Özel Hukuk, 14. Baskı, Beta Yayınları, 2016, s. 602; Işıl Özkan/Uğur Tütüncübaşı, Uluslararası Usul Hukuku, Adalet Yayınevi, 2017, s. 90-91; Meraklı Yayla, s. 1988-1990.

<sup>46</sup> Çelikel/Erdem, s. 586; Özkan/Tütüncübaşı, s. 91-92; Meraklı Yayla, s. 1990-1991. *Budak*, yabancı unsuru taşıyan sözleşmelerde Türk mahkemelerinin yetkilendirilmesinde tarafların tacir veya kamu tüzel kişisi olması aranırken, yabancı mahkemelerin yetkilendirilmesinde bu koşulun aranmamasının eşitlik ilkesine aykırı olduğunu belirterek ilgili MÖHUK hükmü değiştirilinceye kadar HMK m. 17'nin milletlerarası yetki sözleşmelerinde de kıyasen uygulanması gerektiğini savunmaktadır. Budak, s. 3-4.

konularda yetki sözleşmesi akdedemezler. Bunun yanında, kesin yetki kurallarının kamu düzeni ile olan ilgisi dikkate alınarak kesin yetki hallerinde de yetki sözleşmesi yapılmasına izin verilmemiştir (HMK m. 18/I)<sup>47</sup>.

Yetki sözleşmesinin geçerli olabilmesi için uyumsuzluğun kaynaklandığı hukuki ilişkinin belirli veya belirlenebilir olması ve yetki sözleşmesinde yetkili kılınan mahkeme veya mahkemelerin gösterilmesi şarttır (HMK m. 18/II). Tarafların birden fazla mahkemeyi yetkilendirdikleri durumlarda, söz konusu durumun hakkın kötüye kullanılması yasağına aykırılık oluşturmaması gerekir<sup>48</sup>. Bu bağlamda iki tacirin, aralarında çıkabilecek her türlü uyumsuzluk için yetkili mahkeme belirlemesi mümkün olmadığı gibi, taraflardan birinin nerede isterse orada dava açabileceğine ilişkin yetki sözleşmesi de geçerli olmayacaktır<sup>49</sup>.

### 3. Şekil

Yetki sözleşmesi şekle tabi bir sözleşme olup, yazılı şekilde yapılması gerekir (HMK m 18/II). Sözleşmenin geçerli olması için adi yazılı şekil yeterli görülmüştür<sup>50</sup>. Yazılılık koşulu uyarınca yetki sözleşmesi ayrı bir sözleşme olarak yapılacaksa bu sözleşme; yetki kaydı şeklinde yapılacaksa, yetki kaydının yer aldığı sözleşme şekle tabi olmasa dahi yetki kaydı kısmı yazılı şekle uygun olmalıdır<sup>51</sup>.

Yazılı şekil, geçerlilik koşulu olarak arandığından yetki sözleşmelerinin zımnen akdedilmesi olanaklı değildir<sup>52</sup>. Davanın yetkisiz bir mahkemede açılması halinde, süresi içinde yetki itirazında bulunulmaması nedeniyle

---

<sup>47</sup> Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Bolayır, s. 135-138; Belgin Güneş, s. 201-202.

<sup>48</sup> Umar, s. 67-68; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 81; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 252; Murat Atalı/İbrahim Ermenek/Ersin Erdoğan, Medenî Usûl Hukuku, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, 2019, s. 192; Bolayır, s. 142; Belgin Güneş, s. 210.

<sup>49</sup> Kuru, s. 72-73; Pekcanitez/Akkan, s. 315; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 80; Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu, s. 178; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 252; Karşlı, s. 221; Şener, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 291-293; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 192-193; Bolayır, s. 140-142; Karademir Aydemir, s. 48-49; Belgin Güneş, s. 208.

<sup>50</sup> Kuru, s. 72; Göle, s. 876; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 231; Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu, s. 177; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 252; Şener, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 288; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 191; Bolayır, s. 138; Karademir Aydemir, s. 48.

<sup>51</sup> Kuru, s. 72; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 80; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 253; Bolayır, s. 138.

<sup>52</sup> Aşık, s. 31-32; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 249. Bu nedenle teyit mektubu ile yetki sözleşmesi akdedilemeyeceği hakkında bkz. Şener, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 289.

davanın başlangıçta yetkisiz olan mahkemede görülmeye devam edilecek olmasının nedeni ilgili mahkemenin kanun hükmünden hareketle yetkili hale gelecek olmasıdır<sup>53</sup>.

## II. TACİR GİBİ SORUMLU OLANLARIN YETKİ SÖZLEŞMESİ AKDETME OLANAĞINA SAHİP OLUP OLMADIKLARI SORUNU

### A. Tacir Gibi Sorumlu Olan Kavramı ve Tacir Sayılan Kavramından Farkı

Türk Ticaret Kanunu'nda tacirler gerçek kişi tacir ve tüzel kişi tacir olarak ikiye ayrılmıştır. Türk Ticaret Kanunu gerçek kişi tacirin unsurlarını ortaya koymuş ve bu unsurları taşıyan kişilerin tacir sıfatını haiz olacaklarını belirtmiştir. Tüzel kişi tacirler ise sınırlı sayı ilkesi uyarınca doğrudan kanun tarafından sayılma suretiyle tespit edilmişlerdir<sup>54</sup>.

“Bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir” (TTK m. 12/I), tanımı gerçek kişi tacirden söz edebilmek için üç unsurun kümülatif olarak bulunması gerektiğini ortaya koymaktadır. Söz konusu unsurlar, gerçek kişi, ticari işletme ve ticari işletmenin kısmen de olsa gerçek kişinin adına işletilmesidir<sup>55</sup>. Bu üç unsurdan birinin eksikliği halinde gerçek kişi tacirden söz etmek mümkün olamamakta, diğer koşulların varlığına göre *tacir sayılan* ve *tacir gibi sorumlu olan* kavramları gündeme gelebilmektedir. Tacir sayılan ve tacir gibi sorumlu olan kavramları yalnızca gerçek kişiler

<sup>53</sup> Aşık, s. 31-32; Tanrıver, Medenî Usûl, s. 249-250; Karademir Aydemir, s. 50. Krş. Kuru, s. 72; Göle, s. 876; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 233; Karslı, s. 221; Bolayır, s. 138; Belgin Güneş, s. 206. *Umar*, yetki itirazında bulunulmaması halinde, uyuşmazlığın tarafları tacir veya kamu tüzel kişisi olmasalar da aralarında zımni bir yetki sözleşmesi yapılmış gibi sonuç doğacağını belirtmektedir. *Umar*, s. 73. *Pekcanitez/Atalay/Özekes* de, bu durumda yetki itirazında bulunmayan kişinin yetkisiz mahkemenin yetkisini kabul edeceği görüşündedirler. *Pekcanitez/Atalay/Özekes*, s. 80.

<sup>54</sup> Tüzel kişi tacirler için bkz. TTK m. 16.

<sup>55</sup> Gerçek kişi tacir kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ali Bozer/Celal Göle, *Ticari İşletme Hukuku*, 5. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2018, s. 71-74; Oğuz İmregün, *Kara Ticareti Hukuku Dersleri*, 13. Baskı, Filiz Kitabevi, 2005, s. 31-32; Sabih Arkan, *Ticari İşletme Hukuku*, 23. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2017, s. 121-125; Rıza Ayhan/Hayrettin Çağlar/Mehmet Özdamar, *Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar*, 13. Baskı, Yetkin Yayınları, 2020, s. 208-209; Oruç Hami Şener, *Ticari İşletme Hukuku*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 150-162; Hüseyin Ülgen/Mehmet Helvacı/Arslan Kaya/Fusun Nomer Ertan, *Ticari İşletme Hukuku*, 6. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2019, s. 253-255; İsmail Kayar, *Ticari İşletme Hukuku*, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 129-134.

bakımından geçerli olup, tüzel kişilerin bu sıfatları taşıması olanaklı değildir.

Bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan<sup>56</sup> etmiş olan kimse<sup>57</sup>, işletmeyi fiilen işletmeye başlamamışsa tacir sayılan konumundadır (TTK m. 12/II). Gerçek kişi tacir ile tacir sayılan arasındaki fark, işletmenin kısmen de olsa kendi adına işletilme unsurunun yokluğundan doğmaktadır. Dolayısıyla, tacir sayılandan bahsedebilmek için bir gerçek kişinin ve henüz işletilmeye başlanmamış olsa da bir ticari işletmenin varlığı gereklidir<sup>58</sup>. Bunun yanında kişisel durumları, yaptığı işlerin niteliği ya da meslek ve görevleri nedeniyle kanundan yahut bir yargı kararından doğan yasağa rağmen ticaret ile uğraşan kişilerin de tacir sayılacakları öngörülmüştür (TTK m. 14)<sup>59</sup>. Ayrıca Kanun, şirketler topluluğunda hakim teşebbüs konumunda bulunan kişileri de tacir sayılan

<sup>56</sup> Burada sözü edilen ilanın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde yapılacak resmi nitelikli ilan olduğu konusunda bkz. Şaban Kayıhan, Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 139.

<sup>57</sup> Söz konusu ilanlar işletmeyi işletecek kişinin bilgisi dışında yapılmış ise o kişi tacir sayılan olarak nitelendirilemez. Bkz. Halil Arslanlı, Kara Ticareti Hukuku, Umumi Hükümler, 3. Baskı, Fakülteler Matbaası, 1960, s. 44; Şener, Ticari İşletme, s. 155.

<sup>58</sup> Ticari işletme kurulmadan ilan veya tescil gerçekleştirilerek üçüncü kişilerle işlemlere girişen kişi tacir sayılan olarak değerlendirilemez. Arkan, s. 125; İrfan Baştuğ/Ercüment Erdem, Ticari İşletme Hukuku, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, 1993, s. 72; Şener, Ticari İşletme, s. 156. TTK m. 12/II [eTTK m. 14/II]'deki "veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek" ifadesinde ticari işletme vurgusu yapılmadığı için iktisadi bir işletmenin ilan veya tescilinin tacir sayılma bakımından yeterli olacağı yönünde bkz. Hüseyin Ülgen, Türk Ticaret Hukukundaki Hukuki Görünüş Nazariyesi, Ticari İşletme Hukuku Bakımından Uygulama, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2005, s. 81; Halit Aker, "Türk Ticaret Kanunu Madde 14 Hakkında Bazı Düşünceler ve Yeni Bir Tacir Türü: Hâkim Teşebbüs", 2009, 25(2), BATİDER, s. 257. Krş. İlan ve tescil yoluyla tacir sayılmanın gerçekleşmesi için bir işletmenin varlığına gerek olmadığı yönünde bkz. Arslanlı, s. 44; Hayri Domanic/Erol Ulusoy, Ticaret Hukukunun Genel Esasları, 5. Baskı, Anıkan Yayıncılık, 2007, s. 194; İmregün, s. 32; Kayar, s. 135-136. Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Aker, s. 248 vd.

<sup>59</sup> Kanımızca kanun koyucunun bu tercihi eleştirilebilir niteliktedir. Hakkında mevcut olan bir yasağa rağmen ticaret ile uğraşan kişilerin tacir sayılması tacir olmanın haklarından da yararlanmaları sonucunu doğurmaktadır. Bu kişilerin tacir gibi sorumlu olan olarak kabul edilerek, tacir olmanın haklarından yararlandırılmamalarının daha doğru olacağı düşüncesindeyiz. Bu yönde bkz. Reha Poroy/Hamdi Yasaman, Ticari İşletme Hukuku, 15. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 133; Arkan, s. 126. TTK m. 14'te ticaretten yasaklı olduğu halde ticari işletme işleten kişilerin tacir sayılacağı belirtilmiş olmasına rağmen bu durumda ticari işletmenin varlığı ve kendi adına işletme koşulları gerçekleşmiş olacağından söz konusu kişilerin tacir olarak nitelendirilmeleri gerektiği görüşü için bkz. Kayar, s. 133, dn 5.

olarak nitelemiştir (TTK m. 195)<sup>60</sup>. Tacir sayılanlar, hukuki bakımdan tacire eşdeğer konumdadır<sup>61</sup>. Başka bir deyişle tacir sayılanlar, tacir olmanın hem haklarından yararlanırlar hem de yükümlülüklerine katlanırlar<sup>62</sup>.

Buna karşılık tacir gibi sorumlu olan kavramı, tacir sayılan kavramından önemli ölçüde farklıdır. Bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukukten var sayılmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olur (TTK m. 12/III). Tacir ile tacir sayılan arasındaki fark tacir tanımındaki ticari işletme unsurunun yokluğundan ortaya çıkar<sup>63</sup>. Bu düzenleme ile kanun koyucu, gerçekte var olmayan bir işletmeyi işletiyor izlenimi veren kişiyi adeta cezalandırmakta<sup>64</sup>, bu kişi ile hukuki ilişkiye giren iyi niyetli üçüncü kişileri korumaktadır<sup>65</sup>. Tacir gibi sorumlu olan, tacir olmanın yükümlülüklerine katlanır; tacir olmanın haklarından ise yararlanamaz<sup>66</sup>. Esasında tacir gibi sorumlu olanın dürüstlük kuralına uygun davranışından söz edilemez<sup>67</sup>. Zira burada iyi niyetli üçüncü kişilere karşı gerçek olmayan bir hukuki görünüş yaratılmaktadır<sup>68</sup>. Yalnız, tacir gibi

<sup>60</sup> Şirketler topluluğunda teşebbüs kavramı oldukça geniş kapsamlı olup, tacir sıfatına sahip olup olmadığına bakılmaksızın gerçek kişileri, tüzel kişileri ve tüzel kişiliğe sahip olmayan oluşumları da kapsamaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Gül Okutan Nilsson, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku, On İki Levha Yayınları, 2009, s. 71 vd.; Aker, s. 283-286. TTK m. 12'de gerçek kişinin tacir sıfatını kazanması bir ticari işletmenin kısmen de olsa kendi adına işletilmesine bağlanmış olmasına karşın, gerçek kişi hakim teşebbüs konumunda bulunduğu hallerde ticari işletmeyi işletme koşuluna bağlı olmaksızın tacir sayılmaktadır. Aynı durum dernekler ve vakıflar bakımından da söz konusudur. Öte yandan, TTK m. 195 nedeniyle hukukumuzda tüzel kişiliği bulunmayan oluşumların da tacir sayılması gündeme gelmiştir. Bu özellikleri ile TTK m. 195, TTK'nın tacir tanımına ilişkin hükümleri ile çelişki halindedir. Bkz. Bozer/Göle, Ticari İşletme, s. 89. Hakim teşebbüs tacir sayıldığından yetki sözleşmesi akdetme konusunda da yetkili kabul edilecektir. Göle, s. 875; Şener, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 271-272.

<sup>61</sup> Yaşar Karayalçın, Ticaret Hukuku (Giriş – Ticari İşletme), 3. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1968, s. 197; Poroy/Yasaman, s. 129-130; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), s. 255; Şener, Ticari İşletme, s. 160; Kayıhan, s. 139.

<sup>62</sup> Bu nedenle tacir olmak ile tacir sayılmak arasında fark gözetilmesinin faydasız olduğu yönünde bkz. Poroy/Yasaman, s. 130.

<sup>63</sup> Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 209-210; Şener, Ticari İşletme, s. 151.

<sup>64</sup> Bozer/Göle, Ticari İşletme, s. 72.

<sup>65</sup> Arkan, s. 122; Şener, Ticari İşletme, s. 152; Can, s. 250.

<sup>66</sup> İmregün, s. 34; Arkan, s. 122; Kayıhan, s. 140.

<sup>67</sup> Arkan, s. 122.

<sup>68</sup> Kayar, s. 137.



sorumluluk sadece iyi niyetli üçüncü kişilere karşıdır. Üçüncü kişi, işletildiği izlenimi verilen ticari işletmenin gerçekte var olmadığını biliyor yahut bilebilecek durumda ise tacir gibi sorumluluktan bahsedilemeyecektir<sup>69</sup>.

## B. Öğretideki Görüşler

Öğretide çoğunluk görüşü tacir gibi sorumlu olanların yetki sözleşmesi akdedemeyecekleri yönündedir<sup>70</sup>. Bu görüşün gerekçesi olarak, yetki sözleşmesinin tacirler bakımından bir hak ve imkan olması gösterilmektedir<sup>71</sup>. Konuya ilişkin olarak Şener, Can ve Belgin Güneş tarafından çoğunluk görüşünden farklı değerlendirmeler de ortaya konulmuştur:

Şener, tacir gibi sorumlu olanların yetki sözleşmesine dayanarak kanunen yetkili olmayan bir mahkemede dava açamayacağını, yetki sözleşmesinin diğer tarafının tacir, tacir sayılan veya kamu tüzel kişisi sıfatını haiz ve iyi niyetli olması koşulu ile yetki sözleşmesinde gösterilen yerde dava açabileceğini belirtmiştir<sup>72</sup>.

Can ise, tacir gibi sorumlu olan kişinin tacir olmanın haklarından yararlanamayacağına değinerek, bir tacirle veya kamu tüzel kişisi ile akdettiği yetki sözleşmesinin geçersizliğini ileri süremeyeceği görüşündedir. Can'a göre, tacir gibi sorumlu olanla bir tacir veya kamu tüzel kişisinin yapmış olduğu yetki sözleşmesi geçerli kabul edilmelidir<sup>73</sup>.

Belgin Güneş, tacir gibi sorumlu olan kişilerin yetki sözleşmesi akdetmesi hususunun iki yönlü olarak düşünülmesi gerektiğine işaret etmektedir. Yazara göre, tacir gibi sorumlu olan gerçek kişi tacirin<sup>74</sup> yaptığı yetki sözleşmesine göre yetkili mahkemede açılacak davada, davacı taraf tacir gibi sorumlu olan kişi ise yetki sözleşmesi geçerli kabul edilmelidir. Buna karşın, tacir gibi sorumlu olan kişi davalı taraf ise yetki sözleşmesinin uygulanmaması gerekir. Yazara tacir gibi sorumlu olan kişinin davacı olduğu durumlarda yetki

---

<sup>69</sup> Kayar, s. 137; Şener, Ticari İşletme, s. 152.

<sup>70</sup> Bu yönde bkz. Yılmaz, s. 473; Pekcanitez/Akkan, s. 305, dn. 395; Karlı, s. 280; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), s. 282; Boran Güneysu, s. 1077.

<sup>71</sup> Boran Güneysu, s. 1077.

<sup>72</sup> Şener, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 266-267.

<sup>73</sup> Can, s. 250-251.

<sup>74</sup> Belgin Güneş, s. 203'de yer alan bu ifadenin isabetli olmadığını belirtmek isteriz. Tacir ve tacir gibi sorumlu olan birbirinden ayrı kavramlar olup, tacir gibi sorumlu olan gerçek kişinin tacir olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

sözleşmesinin geçerli sayılmasını, yetki sözleşmesine göre karşılaştırılan yer mahkemesinde dava açmanın tacir gibi sorumlu olan kişi bakımından bir kolaylık ve avantaj teşkil etmesi ile gerekçelendirmiştir. Tacir gibi sorumlu olan kişinin davalı olduğu hallerde yetki sözleşmesinin uygulanmaması gerektiğini ise başka bir yerdeki mahkemeye gitmenin davalı bakımından bir külfet oluşturacağı ile açıklamıştır<sup>75</sup>. Tacir gibi sorumlu olanların yalnızca tacir olmanın yükümlüklerine tabi olmaları nedeniyle bu görüşe katılmadığımızı belirtmek isteriz.

Tacir sayılanlar ise haklar ve yükümlükler bakımından tacir ile eş konumda bulduklarından, yetki sözleşmesi akdedebilecekleri kabul edilmektedir<sup>76</sup>. Tacire ilişkin hükümler donatma iştirakine de uygulanacağından, donatma iştirakinin de yetki sözleşmesi yapabilmesi gerekir<sup>77</sup>.

### C. Görüşümüz

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yetki sözleşmesinin sadece tacirler ve kamu tüzel kişileri arasında akdedilmesine olanak sağlanmasının nedeni olarak sosyal ve ekonomik yönden güçsüz olan tarafın, güçlü tarafa karşı korunma ihtiyacı olduğu belirtilmiştir<sup>78</sup>. Tacir veya kamu tüzel kişisi sıfatını haiz olmayan kişilerin akdettikleri yetki sözleşmeleri geçersiz sayılırken, tacirlerin ve kamu tüzel kişilerinin sosyal ve ekonomik açıdan güçlü konumda buldukları, kendilerini koruyabilecek nitelikte ve birbirlerine karşı eşit konumda oldukları varsayımı nedeniyle bunlar arasında yetki sözleşmesi yapılmasına olanak sağlanmıştır. Kanun koyucunun gerekçeleri dikkate alındığında yetki sözleşmesi akdetmeyi sadece bir hak olarak nitelendirmek gerektiği düşüncesindeyiz<sup>79</sup>. Yetki sözleşmesi ile yetkili kılınan mahkemenin bulunduğu yer dikkate alınarak sözleşmenin taraflar bakımından kolaylık sağlama fonksiyonu yanında yükümlülük getirmesi de söz konusu olabilir. Hali hazırda yetki sözleşmesi akdetmek sadece bir hak niteliğinde olsaydı

<sup>75</sup> Belgin Güneş, s. 203.

<sup>76</sup> Görgün/Börü/Toraman/Kodakoğlu, s. 176; Yılmaz, s. 473; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), s. 282; Şener, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 265-266; Can, s. 249; Belgin Güneş, s. 203.

<sup>77</sup> Bu yönde bkz. Göle, s. 875; Şener, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 270-271; Can, s. 255.

<sup>78</sup> Bu konuda bkz. I-C-1 başlığı.

<sup>79</sup> *Karşılı ve Meraklı Yayla* da yetki sözleşmesinin üçüncü kişilere teşmiline ilişkin açıklamalarında, üçüncü kişinin tacir olmaması halinde, o hukuki ilişkinin tarafı olmasaydı yapamayacağı bir sözleşmenin getirdiği imkanı elde etmiş veya *külfete katlanmış olacağından* bahsederek, yetki sözleşmesinin külfet olma özelliği de taşıdığına değinmektedir. Bkz. Karşılı, s. 281; Meraklı Yayla, s. 1996. Krş. Boran Güneysu, s. 1077.

sosyal ve ekonomik bakımdan zayıf olanın güçlüye karşı korunması ihtiyacı da hissedilmezdi.

Tacir gibi sorumlu olan kavramının yaptırım yönü dikkate alındığında, bu statüde bulunan kişilerin, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı sorumlu olmaları hedeflenmektedir. Tacir gibi sorumlu olanların yetki sözleşmesi yapamayacaklarının kabulü, bu hedeften uzaklaşılmasına neden olabilir. Örneğin tacir gibi sorumlu olan ile tacir arasındaki bir sözleşmede, bu sözleşmeden doğan uyuşmazlıklarda tacirin yerleşim yeri mahkemelerinin yetkili olacağına ilişkin bir yetki kaydı bulunması halinde, bu kaydın geçersizliğini kabul etmek tacir gibi sorumlu olan bakımından olumlu bir durumdur. Lakin bu örneğin tam tersi de olasılık dahilindedir. Şöyle ki, yetki sözleşmesi ile kanunen yetkili mahkeme yerine tacir gibi sorumlu olanın yerleşim yeri mahkemelerinin yetkili kılınması halinde bu kaydı geçerli kabul etmek, tacir gibi sorumlu olmak kavramı ile bağdaşmayacaktır.

Belirtilen nedenlerle, taraflarından biri tacir gibi sorumlu olan sıfatını haiz yetki sözleşmelerinin geçerliliğinin somut olayda tacir gibi sorumlu olanın bu sözleşmeden fayda sağlayıp sağlamadığına göre tespit edilmesinin isabetli olacağı düşüncesindeyiz. Yetki sözleşmesinin her iki tarafının tacir gibi sorumlu olması halinde ise bu sözleşmenin geçersiz olduğunu kabul etmek daha doğru olacaktır.

### **III. TACİRLER TARAFINDAN AKDEDİLECEK YETKİ SÖZLEŞMELERİNDE TİCARİ İŞ VE TİCARİ İŞLETMEYİ İLGİLENDİREN İŞ KAVRAMLARININ ROLÜ**

Türk Ticaret Kanunu modern sistemi benimseyerek ticari işletme kavramını merkezine almış olmakla birlikte, objektif sistemin merkez noktası olan ticari iş kavramına da özel önem vermiştir. Bir işin ticari iş niteliğinde olup olmadığı ticari hükümlerin uygulama alanının belirlenmesi bakımından önemlidir<sup>80</sup>. Türk Ticaret Kanunu uyarınca ticari işletmeyi ilgilendiren işler ticari iş niteliğindedir. Ancak, ticari işler ticari işletmeyi ilgilendiren işlerden ibaret değildir.

---

<sup>80</sup> Bozer/Göle, Ticari İşletme, s. 35; İmregün, s. 17; Arkan, s. 67; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 14; Şener, Ticari İşletme, s. 48; Kayar, s. 91; Serhan Dinç, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticari İş Kavramı”, 2014, 18(3-4), Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 174-176.

## A. Ticari İş Kavramı

Ticari iş kavramı, Türk Ticaret Kanunu'nun 3. maddesinde "Bu Kanunda düzenlenen hususlarla bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiiller ticari işlerdendir." şeklinde tanımlanmıştır. Ticari işler bu tanım uyarınca Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen işler ve ticari işletmeyi ilgilendiren işlem ve fiiller olarak ikiye ayrılır. Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen işler, taraflarının tacir olup olmadığı yahut işin bir ticari işletmeyi ilgilendirip ilgilendirmemesi dikkate alınmadan ticari iş olarak kabul edilmişlerdir<sup>81</sup>. Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlendiği için ticari iş olarak kabul edilen işlere örnek olarak kambiyo senedi düzenlenmesi veya sigorta sözleşmesi yapılması gösterilebilir. Satış veya hizmet sözleşmesi ya da haksız fiil gibi Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmeyen işler ise ancak bir ticari işletmeyi ilgilendirmeleri koşulu ile ticari iş niteliğindedir.

Ticari işin tespitinde dikkate alınması gereken bir diğer düzenleme ise Türk Ticaret Kanunu'nun 19. maddesidir. Söz konusu madde, Türk Ticaret Kanunu'nun 3. maddesinin tamamlayıcısı niteliğindedir<sup>82</sup>. Ticari iş karinesi başlığını taşıyan 19. maddenin I. fıkrasında tacirlerin borçlarının ticari olduğu karine olarak kabul edilmiştir<sup>83</sup>. Bu karine tüzel kişi tacirler bakımından mutlak niteliktedir<sup>84</sup>. Gerçek kişi tacirler için ise karinenin iki istisnası söz konusudur. Gerçek kişi tacir, işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesi ile ilgili olmadığını açıkça bildirir veya işlemin niteliğinden ticari iş olmadığı anlaşılırsa yapılan iş, adi iş sayılır. Bu istisnalar dışında kalan işler gerçek kişi tacir bakımından ticari iş niteliğindedir.

<sup>81</sup> Bozer/Göle, Ticari İşletme, s. 36; Poroy/Yasaman, s. 74; İmregün, s. 18; Ülgen (Helvacı/Kaya/Nomer Ertan), s. 71; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 14-15; İsmail Kırca, "Ticari İş ve Ticari Hükme Dair", 2018, 34(3), BATİDER, s. 6; Kayar, s. 92; Kayihan, s. 96. Kanun koyucunun bu tercihiye yönelik eleştirisi için bkz. Kırca, s. 12-13; Dinç, s. 177-178.

<sup>82</sup> Karayalçın, s. 145; İmregün, s. 17; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 20.

<sup>83</sup> TTK m. 19'un TTK'nın kabul ettiği modern sisteme ters düştüğü ve gereksiz olduğu yönünde bkz. Arkan, s. 70.

<sup>84</sup> Bozer/Göle, Ticari İşletme, s. 37; Poroy/Yasaman, s. 76; İmregün, s. 19; Arkan, s. 70; Ülgen (Helvacı/Kaya/Nomer Ertan), s. 73; Kayar, s. 93; Kayihan, s. 98. Bu yönde bkz. 20 HD., 28.11.2002, E. 2002/8260, K. 2002/9761 (lexpera.com.tr – Erişim Tarihi: 01.03.2021). Ticari iş karinesinin tüzel kişi tacirler bakımından mutlak nitelikte olması eleştiriye açıktır. Bir ticari işletme işleterek elde ettikleri geliri manevi amaçlar için kullanan dernek ve vakıflar da kural olarak tüzel kişi tacir durumundadırlar (TTK m. 16). Elde ettiği geliri yardım amacıyla kullanan bir derneğin veya vakfın, ticari işletmesi dışında kalan tüm işlerini de ticari iş olarak kabul etmek doğru bir yaklaşım değildir. Bu yönde bkz. Arslanlı, s. 26; Domaniç/Ulusoy, s. 219; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 21-22; Şener, Ticari İşletme, s. 52; Dinç, s. 185-186.

Türk Ticaret Kanunu'nun 19. maddesinin II. fıkrası uyarınca ise, taraflardan biri için ticari iş niteliğinde olan sözleşmeler<sup>85</sup>, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça diğer taraf için de ticari iş sayılır<sup>86</sup>. Görülüyor ki, taraflardan biri için ticari iş diğeri için adi iş niteliğinde olan bir işin her iki taraf için de ticari iş sayılması, ilişkinin dayanağının sözleşme olmasına ve kanunda buna aykırı bir hükmün var olmamasına bağlanmıştır. Taraflardan biri için ticari iş diğeri için adi iş niteliğinde olan bir haksız fiil bu hüküm uyarınca her iki taraf için de ticari iş sayılamaz.

### B. Ticari İşletmeyi İlgilendiren İş Kavramı

Ticari işletmeyi ilgilendiren<sup>87</sup> iş kavramı yapılan işin etki ve sonuçlarının ticari işletme ile ilgili olarak ortaya çıkmasını ifade eder<sup>88</sup>. Ticaret hukuku bakımından ticari işletmeyi ilgilendiren iş kavramı, ticari iş kavramından daha dar kapsamlıdır. Başka bir deyişle ticari iş olarak nitelendirilen her iş, bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyebilir. Örneğin, tacir sıfatını haiz olmayan iki gerçek kişi arasında çek düzenlenmesi herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmemesine rağmen ticari iş niteliğindedir.

Türk Ticaret Kanunu'nda ticari işletmeyi ilgilendiren iş kavramı, Türk Ticaret Kanunu dışındaki kanunlarda düzenlenen ticari hükümlerin (TTK m. 1/I), ticari işin (TTK m. 3/I) ve nispi ticari davanın (TTK m. 4/I) tespitinde dikkate alınmaktadır.

### C. Öğretideki Görüşler

Tacirlerin hangi durumlarda yetki sözleşmesi akdedebileceğine ilişkin öğretide çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bu görüşler üç grupta toplanabilir.

İlki, tacirin sadece ticari işletmesi ile ilgili işlemleri hakkında yetki sözleşmesi yapabileceğidir<sup>89</sup>. Bu görüşe göre tacir, ticari işletmesini

---

<sup>85</sup> TTK m. 19/II'nin uygulama alanının sözleşme ile sınırlı tutulmasının nedeni hakkında bkz. Kırcı, s. 10-12.

<sup>86</sup> Kırcı, TTK m. 19/II'nin ticari işin tespitiyle ilgili bir hüküm olmadığı, söz konusu fıkra kapsamındaki ilişkilere ticari hükümlerin uygulanmasını sağlamak amacıyla ihdas edildiği görüşündedir. Bkz. Kırcı, 6-7.

<sup>87</sup> İlgilendirme kavramı için bkz. Arslanlı, s. 22; Poroy/Yasaman, s. 75; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 16; Dinç, s. 180-181.

<sup>88</sup> Ticari işletmeyi ilgilendiren bir uyuşmazlık için avukata vekalet verilmesi de ticari işletmeyi ilgilendiren iş kapsamındadır. Arkan, s. 69.

<sup>89</sup> Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), s. 282; Şener, Görev ve Yetki Sözleşmesi, s. 286; Mehmet Bahtiyar, Ticari İşletme Hukuku, 21. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 135.

ilgilendirmeyen konularda yetki sözleşmesi yapamaz. Örneğin gerçek kişi tacirin kişisel kullanımı için bir otomobil satın alması halinde, bu satış sözleşmesinden kaynaklanacak uyumsuzluklar ile ilgili olarak yetki sözleşmesi akdetmesi olanaklı değildir. Yukarıda açıklandığı üzere, ticari işletmeyi ilgilendiren iş kavramı, ticari iş kavramından daha dar kapsamlı olduğundan tacir, ticari işletmesini ilgilendirmeyen ticari işleri için yetki sözleşmesi akdedemeyecektir.

İkinci görüş ise, tacirin ticari işleri kapsamında yetki sözleşmesi akdedebileceği yönündedir<sup>90</sup>. Örneğin, tacirin bir sigorta şirketi ile kendi hayatı üzerinde bir sigorta sözleşmesi kurması halinde, bu sözleşmede yer alacak yetki kaydı, sigorta sözleşmesi ticari iş niteliğinde olduğundan geçerli olacaktır. Bu görüşün kabulü halinde, iki tacir arasındaki bir sözleşmenin tacirlerden biri için Türk Ticaret Kanunu'nun 19. maddesinin II. fıkrası uyarınca ticari iş sayıldığı durumlar için akdedilen yetki sözleşmeleri de geçerli olmalıdır. Hemen belirtelim ki, Türk Ticaret Kanunu tüzel kişi tacirlere adi iş sahası tanımadığından, tüzel kişi tacirlerin akdedecekleri yetki sözleşmelerinin geçerliliği bakımından değerlendirme yapılmasına ihtiyaç kalmayacaktır. Ticari bir işin taraflarının tacir veya kamu tüzel kişisi olmaması halinde ise bu iş ile ilgili yetki sözleşmesi akdedilemez<sup>91</sup>.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 17. maddesinin lafzından hareket eden üçüncü görüş subjektif bir değerlendirmeden hareket etmektedir. Bu görüş uyarınca, yetki sözleşmesi yapabilmesi için tarafların tacir sıfatını haiz olması yeterlidir<sup>92</sup>. Hakkında yetki sözleşmesi akdedilen işlemin ticari işletmeyi ilgilendirmesi yahut ticari iş niteliğinde olması, yetki sözleşmesinin geçerliliği bakımından belirleyici bir kıstas olarak dikkate alınmayacaktır.

#### D. Yargıtay Uygulaması

Uygulamada akdedilen yetki sözleşmelerinin geçerliliği Yargıtay'ın

---

*Can*, gerçek kişi tacirin adi sahada yaptığı işlemin kendisine tüketici sıfatını bahsettiği durumlarda, tüketici sıfatının tacir sıfatını ortadan kaldıracığını ve bu işlem için yetki sözleşmesi akdedilemeyeceğini belirtmektedir. *Can*, s. 256-258.

<sup>90</sup> Karşılı, s. 280; Belgin Güneş, s. 202-203; Boran Güneysu, s. 1078-1079. *Belgin Güneş ve Boran Güneysu*, ticari iş olarak kabul edilmeyen iş ve işlemlerde yetki sözleşmesi yapılamayacağını belirttikten sonra, geçerli bir yetki sözleşmesinin varlığından söz edilebilmesi için işlemin tacirin ticari işletmesini ilgilendirmesi gerektiğini de belirtmektedirler (Belgin Güneş, s. 202-203; Boran Güneysu, s. 1078-1079).

<sup>91</sup> Yılmaz, s. 478.

<sup>92</sup> Aşık, s. 21-22; Göle, s. 875; Pekcanitez/Akkan, s. 306, dn. 398.

çeşitli daireleri tarafından verilen kararlarda incelenmiştir. Yargıtay'ın yetki sözleşmelerinin geçerliliğini incelerken tarafların sıfatından hareket ettiği, yapılan işin ticari işletmeyi ilgilendirmesi yahut ticari iş niteliğinde olması kıstaslarını değerlendirmeye almadığı gözlemlenmektedir<sup>93</sup>. Ayrıca, Yüksek Mahkeme dosya kapsamından tarafların tacir olup olmadıklarının anlaşılmadığı durumlarda yetki sözleşmelerinin geçerli olmayacağına hükmetmektedir<sup>94</sup>.

Öte yandan, “...yetki sözleşmesi yapılmasında, tarafların tacir veya kamu tüzel kişisi olması aranmıştır. Diğer bir anlatımla, maddedeki tacirden anlatılmak istenen, işin ticari nitelikte olması değil, tarafların kanunlarda tacir olarak tanımlanan kişiler olmasıdır. Sözleşmenin konusunun ticari iş olması gerçek kişilere yetki sözleşmesi yapma imkanı vermemektedir.” ifadesi ile işlemin, tarafların sıfatından bağımsız olarak ticari iş niteliğinde olmasının yetki sözleşmesini geçerli hale getirmeyeceği de belirtilmektedir<sup>95</sup>. Kararda geçen “gerçek kişiler” ifadesinin “tacir sıfatını haiz olmayan gerçek kişiler” şeklinde anlaşılması gerekmektedir.

Öğretide her iki tarafı tacir veya kamu tüzel kişisi olan yetki sözleşmelerinin, tacir olmayan kefiller bakımından geçerli olmayacağı kabul edilmektedir<sup>96</sup>. Yargıtay'ın bu konudaki tutumu henüz yeknesak hale gelmemiştir. Yüksek Mahkeme bazı kararlarında yetki sözleşmesinin tacir olmayan kefiller bakımından hüküm ifade etmeyeceği sonucuna ulaşırken<sup>97</sup>,

<sup>93</sup> 15. HD., 25.05.2016, E. 2016/1591, K. 2016/2985 (lexpera.com.tr – Erişim Tarihi: 01.03.2021); 20. HD., 30.05.2016, E. 2016/4273, K. 2016/6003 (lexpera.com.tr – Erişim Tarihi: 01.03.2021); 20. HD., 23.06.2016, E. 2016/5314, K. 2016/7468 (lexpera.com.tr – Erişim Tarihi: 01.03.2021). Yargıtay, adi ortaklık sözleşmesinde yer alan yetki kaydının da ortakların tacir sıfatı nedeniyle geçerli olduğuna hükmetmiştir. 20. HD., 20.06.2016, E. 2016/4886, K. 2016/7233 (lexpera.com.tr – Erişim Tarihi: 01.03.2021). Adi ortaklığın ticari işletme işlettiği durumlar bakımından Yargıtay'ın bu yaklaşımı isabetlidir; adi ortaklığın ticari işletme işletmediği durumlarda gerçek kişi ortakların tacir olarak nitelendirilmesi mümkün olamayacağından, diğer işleri nedeniyle tacir sıfatları da söz konusu değilse adi ortaklık sözleşmesindeki yetki kaydı geçersiz kabul edilmelidir.

<sup>94</sup> 11. HD., 03.10.2016, E. 2016/7465, K. 2016/7681 (lexpera.com.tr – Erişim Tarihi: 01.03.2021).

<sup>95</sup> 12. HD., 18.01.2017, E. 2016/8864, K. 2017/594 (lexpera.com.tr – Erişim Tarihi: 01.03.2021). Aynı yönde bkz. 12. HD., 01.10.2015, E. 2015/19908, K. 2015/22751 (lexpera.com.tr – Erişim Tarihi: 01.03.2021).

<sup>96</sup> Bu konuda bkz. I-C-1 Başlığı.

<sup>97</sup> Örnek olarak bkz. “...6100 sayılı HMK.'nın 17. maddesinde yetki sözleşmesinin tacirler veya kamu tüzel kişileri arasında yapılabileceği düzenlenmiş olduğundan eldeki dosyada sözleşmedeki yetki şartının tacir olmayan davalı kefil bağlamayacağı, uyumsuzluğa genel yetki hükümlerinin uygulanması gerektiği...” 19. HD., 28.11.2012, E. 2012/14023, K.

bazı kararlarında ise tacir olmayan kefiller için de geçerli olduğu sonucuna varmıştır<sup>98</sup>.

Kambiyo senetlerine özgü bir şahsi teminat modeli olan aval<sup>99</sup> bakımından da benzer bir durum söz konusudur. Yargıtay'ın kambiyo senetlerinde yer alan yetki kaydının tacir olmayan avalist bakımından da geçerli olduğu yönünde kararları mevcut olduğu gibi<sup>100</sup>, aksi yönde kararları da söz konusudur<sup>101</sup>.

Yetki kaydının tacir sıfatını haiz olmayan kefil ve avalist için uygulanıp uygulanmayacağı konusunda verilen farklı kararlar, bu konuda bir içtihadı birleştirme kararına ihtiyaç duyulduğuna işaret etmektedir.

### E. Görüşümüz

Diğer gerçek ve tüzel kişilerden farklı olarak hukukumuzda tacirlerin basiretli bir iş insanı gibi davranma yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülük tacirlerin, öngörülü olmalarını, gerçekleştirecekleri iş ve işlemlerin sonuçlarını önceden dikkate almalarını gerektirmektedir. Adi iş sahası bulunmayan tüzel kişi tacirler, tüm işlemlerinde basiretli bir iş insanı gibi davranma yükümlülüğüne tabidirler. Gerçek kişi tacirler açısından ise söz konusu yükümlülük sadece ticari işletmelerini ilgilendiren işlemlerle sınırlı

---

2012/17885 (lexpera.com.tr – Erişim Tarihi: 01.03.2021). “*Kredi sözleşmesinin müteselsil kefil olan borçlu A. 'nun ise tacir sıfatı bulunmadığından, HMK'nun 17. maddesi uyarınca yapılan yetki sözleşmesi kendisini bağlamaz.*” 12. HD., 18.02.2016, E. 2015/27019, K. 2016/4412 (Kazancı İçtihat Bankası – Erişim Tarihi: 01.03.2021).

<sup>98</sup> Örnek olarak bkz. “*Sözleşmenin tarafları tacir olduğundan anılan yetki şartı HMK'nun 17. maddesi hükmüne uygun olup, kefaletin feriliği prensibi gereğince kefil yönünden de geçerli kabul edilmelidir.*” 19. HD., 18.04.2016, E. 2016/958, K. 2016/6749 (hukukturk.com – Erişim Tarihi: 01.03.2021). “*Yetki kaydı, müteselsil kefil sıfatıyla sözleşmeyi imzalayan K1 tacir olmasa bile, tacirler arasındaki yetki sözleşmesi 6102 sayılı TTK'nun 7. maddesinde öngörülen teselsül karinesi nedeniyle muteriz K1'ı bağlar.*” 19. HD., 10.02.2015, E. 2014/11550, K. 2016/1636 (lexpera.com.tr – Erişim Tarihi: 01.03.2021).

<sup>99</sup> Aval kurumu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ali Bozer/Celal Göle, Kıymetli Evrak Hukuku, 7. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2017.

<sup>100</sup> “*... lehtar T.F.K. Bankası A.Ş.'nin ve keşideci A. Eğitim Yayın Taşımacılık Bilgisayar Tic. A.Ş.'nin tacir sıfatını haiz oldukları anlaşılmaktadır. Bu durumda, HMK'nun 17. maddesi gereğince tacirler arasında düzenlendiği belirlenen yetki sözleşmesi geçerli olup, Dairemizin değişen içtihatlarına göre, kambiyo senetlerinin özelliği gözetildiğinde anılan yetki sözleşmesi avalistleri de bağlar.*” 12. HD., 05.02.2020, E. 2019/1049, K. 2020/892 (Yargı Dünyası, 2020, 25(293), s. 161-162).

<sup>101</sup> Örnek olarak bkz. “*... takip dayanağı bonoda borçlu konumunda olan avalist ... gerçek kişi olup, dosyada tacir olduğuna ilişkin belge bulunmadığına göre İstanbul (icra dairelerinin) mahkemelerinin yetkili kılınacağına dair senette yer alan yetki kaydı geçersizdir.*” 12. HD., 26.05.2016, E. 2016/1252, K. 2016/14870 (lexpera.com.tr – Erişim Tarihi: 01.03.2021).



tutulmuştur.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yetki sözleşmesinin yalnızca tacirler ve kamu tüzel kişileri arasında akdedilmesine izin verilmesinin gerekçesi olarak tacirler ve kamu tüzel kişilerinin sosyal ve ekonomik açıdan diğer kişilere göre daha güçlü olmaları gösterilmiş; tacirlerin kendi aralarında ve kamu tüzel kişileri ile eşit konumda buldukları varsayımından hareket edilmiştir<sup>102</sup>. Bu gerekçenin tacirin basiretli bir iş insanı gibi davranma yükümlülüğünden ziyade tacirin sosyal ve ekonomik gücüne dayandığı anlaşılmaktadır. Yetki sözleşmesinin geçerlilik şartları arasında da, tacirler tarafından akdedilecekler olanları için konu bakımından getirilmiş özel bir sınırlama bulunmamaktadır (HMK m. 18).

Konuya ilişkin Yargıtay kararlarında, tacirler arasında akdedilen yetki sözleşmelerinin geçerliliği bakımından tarafların tacir sıfatının yeterli kabul edildiği gözlemlenmektedir. Yetki sözleşmesine konu olan işlemin ticari iş ya da ticari işletmeyi ilgilendiren iş niteliğinde olup olmaması Yargıtay tarafından dikkate alınmamaktadır. Öte yandan, her iki tarafı tacir veya kamu tüzel kişisi olmayan yetki sözleşmeleri bir ticari iş ile bağlantılı olarak akdedilmiş olsa dahi geçerli sayılmamaktadır. Ayrıca, tacirler arasındaki sözleşmelere kefil olan veya tacirler arasındaki kambyo senetlerinde avalist durumunda bulunan kişiler bakımından ise ne bu kişilerin tacir sıfatı ne de işlemin niteliğinin dikkate alınmadan yetki sözleşmelerinin geçerli kabul edildiği kararlar da mevcuttur.

Yetki sözleşmesinin sadece belirli kişiler arasında akdedilebilmesine olanak sağlanması, temel bir hak niteliğinde olan sözleşme özgürlüğünün sınırlandırılması (AY m. 48) anlamını taşımaktadır. Bir temel hakkı sınırlandıran düzenlemenin yorum yoluyla genişletilmesi isabetli bir yaklaşım değildir.

Sayılan nedenlerle tacirler arasındaki yetki sözleşmelerinin geçerliliği konusunda tarafların tacir konumunda bulunmalarının yeterli olduğu; hakkında yetki sözleşmesi yapılan işlemin ticari iş yahut ticari işletmeyi ilgilendiren iş olmasının sözleşmenin geçerliliğinin tespitinde dikkate alınmaması gerektiği düşüncesindeyiz. Bu tutum, yetki sözleşmelerinin bazı durumlarda tacir gibi sorumlu olanlar bakımından uygulanabileceği görüşümüz ile de uyum arz etmektedir<sup>103</sup>. Zira, tacirin yetki sözleşmesini sadece ticari işletmesini

---

<sup>102</sup> Bkz. HMK Genel Gerekçe ve HMK m. 17 Gerekçe.

<sup>103</sup> Bu konuda bkz. II-C Başlığı.

ilgilendiren işler için akdedebileceği kabul edildiğinde, tacir gibi sorumlu olan kişilerin ticari işletmeleri mevcut olmadığından, taraf oldukları yetki sözleşmelerinin hiçbir durumda geçerliliğinden bahsedilemeyecektir.

## SONUÇ

Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Alman ve Fransız hukuklarındaki düzenlemelere benzer olarak yetki sözleşmesi akdedebilecek kişiler için subjektif sınırlamalar getirmiştir. Böylelikle, yetki sözleşmeleri bakımından sözleşme özgürlüğü sınırlandırılmıştır. Getirilen subjektif sınırlamaların nedeni, sosyal ve ekonomik açıdan zayıf durumda bulunan kişilerin güçlü kişilere karşı korunması düşüncesidir. Bu düşünceden hareketle, yetki sözleşmesinin sadece tacirler ve kamu tüzel kişileri arasında akdedebileceği kabul edilmiştir. Tacirler ve kamu tüzel kişilerinin sosyal ve ekonomik açıdan birbirlerine eşit oldukları varsayımı nedeniyle kendi aralarında bu sözleşmeyi akdedebilmelerine olanak sağlanmıştır. Ancak tacirlerin, idarenin gücünü kullanabilecek olan kamu tüzel kişileri karşısındaki konumları nedeniyle aralarında sosyal ve ekonomik açıdan bir eşitlikten bahsetmek güçtür. Piyasa ekonomisinin koşulları göz önünde tutulduğunda, tacirlerin birbirleri arasında eşitliği varsayımı da ekonomik gerçeklerle bağdaşamayabilecektir.

Tüzel kişi tacirler, Türk Ticaret Kanunu'nda sınırlı sayı ilkesine göre belirlenmiştir. Gerçek kişiler ise, bir ticari işletmeyi kısmen de olsa kendi adlarına işlettikleri takdirde tacir sıfatını kazanırlar. Henüz işletilmeye başlanmamış olsa da ticari işletmenin kurulduğu, üçüncü kişilere duyurulmuş veya ticaret siciline tescil edilerek Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilmiş ise bu işletmeyi işletecek kişi tacir sayılır. Tacir sayılanlar, tacir olmanın haklarından yararlandıkları gibi yükümlülüklerine de katılırlar. Bu nedenle tacir sayılanların yetki sözleşmesi akdedebilecekleri kabul edilmektedir. Var olmayan bir ticari işletmeyi işletiyormuş gibi görünen kişiler ise iyi niyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olurlar. Tacir gibi sorumlu olanlar tacirlere tanınan haklardan yararlanamazlar. Bu noktadan hareketle, öğretideki çoğunluk görüşü tacir gibi sorumlu olanların yetki sözleşmesi akdedemeyecekleri yönündedir. Kanımızca yetki sözleşmesini sadece bir hak olarak nitelemek doğru değildir. Eğer böyle olsaydı, sosyal ve ekonomik yönden güçsüz olan kişilerin yetki sözleşmesinden korunmasına da ihtiyaç kalmazdı. Dolayısıyla, somut olayda diğer tarafı tacir veya kamu tüzel kişisi olan yetki sözleşmesi, tacir gibi sorumlu olan aleyhine ise bu sözleşmenin tacir gibi sorumlu olan bakımından geçerli kabul edilmesi gerekmektedir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda tacirlerin, hakkında yetki sözleşmesi akdedecekleri işlemin ticari iş yahut ticari işletmeyi ilgilendiren iş olması gerektiğine ilişkin bir sınırlama yapılmamıştır. Öğretide var olan görüşlerin aksine, Yargıtay tacir olan taraf bakımından yetki sözleşmesinin geçerliliğine ilişkin değerlendirmelerinde işin ticari iş veya ticari işletmeyi ilgilendiren iş niteliğinde olup olmamasını belirleyici bir kıstas olarak ele almamaktadır. Yetki sözleşmesinin tarafları bakımından getirilen sınırlama, sözleşme özgürlüğüne getirilen bir sınırlama niteliğinde olduğundan, yorum yoluyla genişletilmesi doğru olmayacaktır. Buradan hareketle, tacirlerin ticari iş niteliğinde olmayan veya ticari işletmelerini ilgilendirmeyen işlemleri hakkında da yetki sözleşmesi akdedebileceği düşüncesindeyiz.

### KAYNAKÇA

- Aker H, “Türk Ticaret Kanunu Madde 14 Hakkında Bazı Düşünceler ve Yeni Bir Tacir Türü: Hâkim Teşebbüs”, 2009, 25(2), BATİDER, s. 229-298.
- Aksoyoğlu N, “Görev ve Yetki, Hakimin Davaya Bakmaktan Yasak Olması ve Reddi, Hakimin Hukuki Sorumluluğu”, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı'nın Getirdiği Yenilikler ve Bu Yeniliklerin Değerlendirilmesi, İstanbul Barosu Yayınları 2008, s. 67-93.
- Arslan R/Yılmaz E/Taşpınar Ayvaz S/Hanağası E, Medenî Usul Hukuku, 5. Baskı, Yetkin Yayınları 2019.
- Arslanlı H, Kara Ticareti Hukuku, Umumi Hükümler, 3. Baskı, Fakülteler Matbaası 1960.
- Assmann H D/Schütze A R/Buck-Heeb P, Handbuch des Kapitalanlagerechts, 5. Auflage, Verlag C. H. Beck 2020.
- Aşık İ, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Yetki Sözleşmesi”, 2011, 97, TBB Dergisi, s. 11-48.
- Arkan S, Ticarî İşletme Hukuku, 23. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2017.
- Atalı M/Ermenek İ/Erdoğan E, Medenî Usûl Hukuku, 2. Baskı, Yetkin Yayınları 2019.

- Ayhan R/Çağlar H/Özdamar M, Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar, 13. Baskı, Yetkin Yayınları 2020.
- Bahtiyar M, Ticari İşletme Hukuku, 21. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2020.
- Baştuğ İ/Erdem E, Ticari İşletme Hukuku, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları 1993.
- Belgin Güneş D, “Yetki Sözleşmeleri”, 2012, 86(5), İstanbul Barosu Dergisi, s. 197-220.
- Bolayır N, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Yetki Sözleşmeleri”, 2011, 85(5), İstanbul Barosu Dergisi, s. 131-147.
- Boran Güneysu N, “Bir Karar Işığında Yetki Sözleşmesine Bakış”, 2014, 16(Özel Sayı), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, s. 1067-1089.
- Bozer A/Göle C, Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2018 (Anılış: Ticari İşletme).
- Bozer A/Göle C, Kıymetli Evrak Hukuku, 7. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2017 (Anılış: Kıymetli Evrak).
- Briggs A, Agreements on Jurisdiction and Choice of Law, Oxford University Press 2008.
- Budak A C/Karaaslan V, Medenî Usul Hukuku, 2. Baskı, Adalet Yayınevi 2018.
- Budak A C, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Yetki Sözleşmeleri”, 2012, 8(21), Medenî Usûl ve İcra – İflâs Hukuku Dergisi (MİHDER), s. 1-25.
- Can O, “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Yetki Sözleşmesinin Tarafı Olarak Tacir”, 2012, 28(3), BATİDER, s. 237-263.
- Çelikel A/Erdem B, Milletlerarası Özel Hukuk, 14. Baskı, Beta Yayınları 2016.
- Dinç S, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticari İş Kavramı”, 2014, 18(3-4), Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 173-191.
- Domaniç H/Ulusoy E, Ticaret Hukukunun Genel Esasları, 5. Baskı, Arıkan Yayıncılık 2007.

- Göle C, “Kambiyo Senetlerinde Yetki Kaydı”, Prof. Dr. Ramazan Arslan’a Armağan, C. I, Yetkin Yayınları 2015, s. 873-881.
- Görgün Ş/Börü L/Toraman B/Kodakoğlu M, Medenî Usûl Hukuku, 7. Baskı, Yetkin Yayınları 2018.
- İmregün O, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, 13. Baskı, Filiz Kitabevi 2005.
- Kalpsüz T, “Salahiyet Mukavelesi”, 1956, 1, Jurisdictio Kazai İçtihatlar, s. 47-49.
- Karademir Aydemir D, Medeni Usul Hukukunda Mahkemelerin Yetkisi, 2. Baskı, Adalet Yayınevi 2019.
- Karayalçın Y, Ticaret Hukuku (Giriş – Ticari İşletme), 3. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1968.
- Karlı A/Koç E/Konuralp C S, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Problemler Konular, Alternatif Yayınları 2014.
- Karlı A, Medenî Muhakeme Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Alternatif Yayınları 2012.
- Kayar İ, Ticari İşletme Hukuku, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2018.
- Kayıhan Ş, Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2018.
- Kırca İ, “Ticarî İş ve Ticarî Hükme Dair”, 2018, 34(3), BATİDER, s. 5-17.
- Kuru B, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları 2018.
- Meraklı Yayla D, “Yabancılaşma Unsuru Taşıyan Uyuşmazlıklarda Yetki Sözleşmesinin Tarafları ve HMK Madde 17 Kapsamındaki Yetki Sözleşmesinin Üçüncü Kişilere Teşmili”, 2014, 16(Özel Sayı) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, s. 1987-2013.
- Musielak H J/Voit W/Heinrich C, Zivilprozessordnung Kommentar, 17. Auflage, Verlag Franz Vahlen 2020.
- Okutan Nilsson G, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku, On İki Levha Yayınları 2009.
- Özkan I/Tütüncübaşı U, Uluslararası Usûl Hukuku, Adalet Yayınevi 2017.

- Münchener Kommentar Zivilprozessordnung, Teil I, 6. Auflage, Verlag C. H. Beck 2020.
- Pekcanitez H/Atalay O/Özekes M, Medenî Usûl Hukuku, 7. Baskı, Yetkin Yayınları 2019.
- Pekcanitez H/Özekes M/Akkan M/Taş Korkmaz H, Medenî Usûl Hukuku, C. I, 15. Baskı, On İki Levha Yayınları 2017.
- Poroy R/Yasaman H, Ticari İşletme Hukuku, 15. Baskı, Vedat Kitapçılık 2015.
- Postacıoğlu İ E, Medeni Usul Hukuku Dersleri, Sulhi Garan Matbaası 1975.
- Stein F/Jonas M/Bork R, Kommentar zur Zivilprozessordnung, Teil I, 23. Auflage, Mohr Siebeck Verlag 2014.
- Şener O H, Ticari Uyuşmazlıklarda Ticaret Mahkemelerinin Görev Alanı ve Yetki Sözleşmesi, Seçkin Yayıncılık 2021 (Anılış: Görev ve Yetki Sözleşmesi).
- Şener O H, Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2020 (Anılış: Ticari İşletme).
- Tanrıver S, Medenî Usûl Hukuku, C. I, 2. Baskı, Yetkin Yayınları 2018 (Anılış: Medenî Usûl).
- Tanrıver S, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Bağlamında Akdedilen Yetki Sözleşmeleri Üzerine Bazı Düşünceler”, 2014, 16(Özel Sayı), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, s. 459-468 (Anılış: Yetki Sözleşmesi).
- Umar B, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin Yayınları 2014.
- Ülgen H/Helvacı M/Kaya A/Nomer Ertan F, Ticari İşletme Hukuku, 6. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019.
- Ülgen H, Türk Ticaret Hukukundaki Hukuki Görünüş Nazariyesi, Ticari İşletme Hukuku Bakımından Uygulama, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık 2005.
- Üstündağ S, “Medeni Usul Hukukunda Salahiyet Anlaşmaları”, Makaleler – İhtihat Tahlilleri ve Çeviriler, Adalet Yayınevi 2010, s. 13-39.
- Yılmaz E, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C. I, 3. Baskı, Yetkin Yayınları 2017.